

Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)

Sammanfattning

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet behandlar i detta betänkande regeringens proposition 2009/10:38 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) med följdnotioner.

Utskottet konstaterar i betänkandet att FN:s säkerhetsråd den 20 december 2001 antog resolution 1386 där en internationell säkerhetsstyrka (International Security Assistance Force, ISAF) gavs mandat att under FN-stadgans kapitel VII stödja övergången till demokratiskt styre i Afghanistan. Säkerhetsrådet har senare förlängt och utökat mandatet för den internationella styrkan. Den senaste resolutionen, 1890 (2009), grundar sig på mandatet i resolutionerna 1386 (2001) och 1510 (2003) och sträcker sig t.o.m. den 13 oktober 2010.

Utskottet föreslår i betänkandet att riksdagen bemyndigar regeringen att ställa en väpnad styrka om högst 855 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) till utgången av december månad 2010, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett mandat för styrkan enligt beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd. Styrkan beräknas uppgå till ca 500 personer under 2010.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Motionerna	5
Utskottets överväganden	7
Reservationer	19
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (v)	19
2. Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF), punkt 2 (v)	20
3. Vissa aspekter avseende den internationella fredsfrämjande insatsens utformning, punkt 3 (s, v, mp)	21
4. En översyn av den svenska insatsen i Afghanistan, punkt 4 (s, mp)	22
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	23
Propositionen	23
Följdmotionerna	23

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion 2009/10:U5 yrkande 1.

Reservation 1 (v)

2. Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)

Riksdagen bemyndigar regeringen att ställa en väpnad styrka om högst 855 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) till utgången av december månad 2010, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett mandat för styrkan enligt beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:38 och avslår motion 2009/10:U5 yrkande 2.

Reservation 2 (v)

3. Vissa aspekter avseende den internationella fredsfrämjande insatsens utformning

Riksdagen avslår motion 2009/10:U3 yrkandena 1–4.

Reservation 3 (s, v, mp)

4. En översyn av den svenska insatsen i Afghanistan

Riksdagen avslår motion 2009/10:U4.

Reservation 4 (s, mp)

Stockholm den 12 november 2009

På sammansatta utrikes- och försvarsutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Göran Lennmarker (m), Anders Karlsson (s), Karin Enström (m), Anne-Marie Pålsson (m), Allan Widman (fp), Carina Hägg (s), Nils Oskar Nilsson (m), Åsa Lindestam (s), Mats Sander (m), Hans Linde (v), Kerstin Engle (s), Else-Marie Lindgren (kd), Peter Rådberg (mp), Michael Hagberg (s), Staffan Danielsson (c) och Rosita Runegrund (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen har i proposition 2009/10:38 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) beslutat att föreslå att riksdagen bemyndigar regeringen att ställa en väpnad styrka om högst 855 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) till utgången av december månad 2010, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett mandat för styrkan enligt beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd.

Tre följdmotioner har väckts med anledning av propositionen.

Propositionen har remitterats till utrikesutskottet. Utrikes- och försvarsutskotten har därefter beslutat – med stöd av 4 kap. 8 § riksdagsordningen – att bereda propositionen och tillhörande motioner i ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott (UFöU).

Bakgrund

Den 20 december 2001 auktoriserade Förenta nationernas säkerhetsråd i resolution 1386 upprättandet av en internationell säkerhetsstyrka (International Security Assistance Force, ISAF) i enlighet med Bonnavalet, för att under FN-stadgans kapitel VII bistå den afghanska regeringen med att upprätthålla säkerheten i Kabul och att stödja övergången till demokratiskt styre i Afghanistan.

Säkerhetsrådet har senare förlängt och utökat mandatet för den internationella styrkan genom resolutionerna 1413 (2002), 1444 (2002), 1510 (2003), 1563 (2004), 1623 (2005), 1707 (2006), 1776 (2007), 1833 (2008) och 1890 (2009). Den senaste resolutionen, 1890 (2009), grundar sig på mandatet i resolutionerna 1386 (2001) och 1510 (2003) och sträcker sig t.o.m. den 13 oktober 2010.

Det svenska deltagandet inom ramen för den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan har tidigare varit föremål för riksdagens ställningstagande genom förslag i prop. 2001/02:60 (bet. 2001/02:UFöU2, rskr. 2001/02:140), i prop. 2001/02:179 (bet. 2001/02:UFöU3, rskr. 2001/02:323), i prop. 2002/03:21 (bet. 2002/03:UFöU1, rskr. 2002/03:71), i bet. 2003/04:UU8 (rskr. 2003/04:100), i prop. 2003/04:71 (bet. 2003/04:UFöU2, rskr. 2003/04:245) i prop. 2005/06:34 (bet. 2005/06:UFöU1, rskr. 2005/06:83), i prop. 2006/07:83 (bet. 2006/07:UFöU3, rskr. 2006/07:192) och i prop. 2008/09:69 (bet. 2008/09:UFöU1, rskr. 2008/09:146).

I proposition 2008/09:69, överlämnad till riksdagen den 13 november 2008, föreslog regeringen att riksdagen skulle fortsätta att bemyndiga regeringen att bidra till den internationella säkerhetsstyrkan, inklusive lednings-

ansvar för en regional enhet för säkerhet och återuppbyggnad i Mazar-e Sharif. Riksdagen biföll den 19 december 2008 regeringens förslag (bet. 2008/09:UFöU1, rskr. 2008/09:146) och medgav att regeringen ställde en väpnad styrka bestående av högst 855 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan fram till utgången av december månad 2009 under förutsättning att det även fortsättningsvis fanns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd.

Sedan dess har Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) den 5 juni 2009 anmodat Försvarsmakten att redovisa nuvarande truppbidrag och förslag på förändringar av bidraget till den internationella säkerhetsstyrkan (Fö2009/35/SI). Försvarsmakten har redovisat sitt svar den 27 augusti 2009.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår i proposition 2009/10:38 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) att riksdagen bemyndigar regeringen att ställa en väpnad styrka om högst 855 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) till utgången av december månad 2010, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett mandat för styrkan enligt beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd.

I propositionen redogörs för den politiska utvecklingen under 2009, säkerhetssituationen, den humanitära situationen och det internationella samfundets engagemang i landet. Vidare redogörs för den internationella säkerhetsstyrkans (ISAF) folkrättsliga mandat och verksamhet, svenska utvecklingsinsatser, Sveriges bidrag till ISAF samt regeringens överväganden om fortsatt svenskt deltagande i ISAF.

Motionerna

I flerpartimotion 2009/10:U3 (s, v, mp) yrkande 1 anför motionärerna att det internationella samfundet, inklusive Sverige, ska öka det civila engagemanget i Afghanistan.

I flerpartimotion 2009/10:U3 (s, v, mp) yrkande 2 anför motionärerna att den militära strategin för ISAF måste inriktas på skydd av civila.

I flerpartimotion 2009/10:U3 (s, v, mp) yrkande 3 anför motionärerna att Sverige ska verka för att det internationella samfundet utarbetar en strategi där det tydligt framgår att ett ansvarsfullt tillbakadragande ska inledas så snart förutsättningar för detta finns.

I flerpartimotion 2009/10:U3 (s, v, mp) yrkande 4 anför motionärerna att regeringen för riksdagen ska presentera en långsiktig och bred strategi för det svenska engagemanget i Afghanistan med en framtida ökad civil närvaro och minskad militär närvaro.

I flerpårtimotion *2009/10:U4 (s, mp)* anför motionärerna att Sveriges regering ska genomföra en översyn av den totala svenska insatsen i Afghanistan som ska slutföras under hösten 2011 och ligga till grund för kommande riksdagsbeslut hösten 2011 om en eventuell förlängning eller ett tillbakadragande av den svenska militära insatsen i Afghanistan.

I kommittémotion *2009/10:U5 (v) yrkande 1* anför Vänsterpartiet att riskdagen bör avslå regeringens proposition 2009/10:38 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).

I kommittémotion *2009/10:U5 (v) yrkande 2* anför Vänsterpartiet att hela den svenska insatsen i Afghanistan bör dras tillbaka och att en plan för ett sådant trupptillbakadragande bör upprättas.

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis erinra om att FN:s säkerhetsråd den 20 december 2001, i resolution 1386, auktoriserade upprättandet av en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan (ISAF) för att bistå den afghanska regeringen med att upprätthålla säkerheten i Kabul. Styrkans huvuduppgift var och är fortfarande att genom säkerhetshöjande insatser skapa förutsättningar för den politiska stabiliseringsprocessen, möjliggöra för FN och andra internationella och enskilda hjälporganisationer att genomföra humanitära insatser samt bistå vid återuppbyggnad och långsiktig utveckling i Afghanistan i enlighet med afghanska prioriteringar.

Genom resolution 1510 (2003) utvidgade FN:s säkerhetsråd ISAF:s mandat till att innefatta hela det afghanska territoriet och till att omfatta stöd till insatser bl.a. för att avvärja och demobilisera beväpnade grupper, till uppbyggnaden av den afghanska polisen och armén samt till de insatser som görs för att bekämpa den olagliga narkotikahandlingen.

Efter en jämförelsevis snabb utveckling under de första åren efter talibanregimens fall har reformtakten i strävan efter ett gott samhällsstyre och respekt för mänskliga rättigheter minskat under senare år. Denna utveckling har fortsatt under upptakten till höstens val och i ljuset av de parlaments- och distriktsval som är tänkta att äga rum under 2010. En tendens är att religiöst och politiskt konservativa strömningar har stärkts på bekostnad av mer liberala samhällskrafter.

I vissa fall har rena bakslag skett, t.ex. genom antagandet av en familjelagstiftning för personer tillhörande shiainriktningen av islam. Trots vissa förbättringar efter omfattande inhemska och internationella kritik innefattar lagen fortsatt bestämmelser som strider mot Afghanistans åtaganden enligt FN:s kvinnokonvention (Cedaw) samt FN:s barnkonvention. Utvecklingen avseende mänskliga rättigheter är dock inte entydigt negativ. Framsteg har skett. Som exempel kan nämnas att tillgängligheten till skolgång har förbättrats med över sex miljoner barn i skola, däribland cirka två miljoner flickor. En lag har antagits och en kommission upprättats för att eliminera alla former av våld mot kvinnor. Genom ett presidentdektret har vidare en lag antagits som stadfäster mediernas frihet och oberoende.

Utskottet konstaterar att den afghanska befolkningen den 20 augusti 2009 gick till val i det andra president- och provinsvalet sedan talibanregimens fall och antagandet av en demokratisk konstitution 2004. Till skillnad från valen 2004 och 2005, vilka genomfördes av FN, var årets val de första på flera decennier som anordnats av afghanska myndigheter på egen hand med stöd av FN. Detta återspeglades också tydligt i genomförandena av valen, vilka på en och samma gång får anses som en framgång och en besvikelse.

Utmaningarna i att anordna val i ett land som Afghanistan är påtagliga. Det faktum att man trots betydande logistiska utmaningar och en besvärlig säkerhetssituation i delar av landet faktiskt har förmått genomföra landsomfattande val är därför i sig en betydande framgång.

Med stöd av den internationella närvaron lyckades den afghanska regeringen också i huvudsak förhindra de omfattande våldsdåd som talibaner och andra regeringsfientliga grupper hade hotat med före valen.

Vad gäller omfattningen av valdeltagandet var detta av allt att döma något lägre i år än vid valen 2005. Detta enligt siffror sammanställda av såväl FN:s civila stödmission (United Nations Assistance Mission in Afghanistan, Unama) som Europeiska unionens valobservatörsinsats (EOM). Hur deltagandet har fördelat sig mellan kvinnor och män saknas ännu säkra uppgifter om, men man kan befara att det i vissa områden har rört sig om betydande skillnader. Uppslutningen vid valurnorna var i allmänhet störst i städerna och där säkerhetsläget innebar minst begränsningar, medan den i södra och sydöstra delarna av landet med några undantag, enligt Unama och EOM, var lägre. Detta trots att omfattande insatser hade skett för att valen skulle kunna genomföras på ett säkert sätt även i dessa områden.

Till den långt ifrån entydiga bilden kan läggas att många bedömare under valkampanjen konstaterade att det fanns ett överraskande brett och intensivt politiskt engagemang, både i medierna och bland afghaner i gemen. Detta engagemang synes dessutom ha varit jämförelsevis väl fördelat över landet.

Till besvikelserna i samband med valen hör utan tvekan den brist på respekt för demokrati och rent spel som präglat de olika kandidaternas kampanjorganisationer. Tillsammans med en ojämn fördelning av kampanjresurserna, ett politiserat och inte sällan partiskt valmaskineri samt en otillräcklig kapacitet för administrativa kontroller gav detta enligt EU:s valobservatörsinsats utrymme till ett utbrett och omfattande valfusk. Att så faktiskt har skett har också konstaterats av den FN-stödda fristående Valklagokommissionen (ECC) som efter en omfattande utredning ogiltigförklarat ett antal röster.

Som en konsekvens av detta tillkännagav Valkommissionen (IEC) den 20 oktober 2009 att ingen kandidat hade fått mer än 50 % av rösterna och att en andra valomgång därför skulle genomföras den 7 november 2009. Mot bakgrund av att Hamid Karzais utmanare Abdullah Abdullah kort därefter förklarade att han inte längre avsåg att kandidera till presidentposten avblåstes den andra valomgången. Karzai utropades till segrare den 2 november 2009.

Utskottet konstaterar vidare att säkerhetssituationen i Afghanistan har fortsatt att försämrats under 2009. Det har inneburit att antalet allvarliga säkerhetsincidenter har ökat med mellan 30 och 40 % under det första halvåret 2009 jämfört med motsvarande period under 2008. Den interna väpnade konflikten i Afghanistan mellan den afghanska regeringen med stöd av internationell militär närvaro och talibaner och andra regeringsfientliga

grupper är fortsatt tydligast i de södra och östra delarna av landet, där 30–40 distrikt (ca 10 % av Afghanistans totalt knappt 400 distrikt) är särskilt hårt drabbade. Det är också i detta område där den humanitära tillgängligheten för FN och andra aktörer är som mest begränsad. Enligt FN:s bedömningar har cirka tusen civila fallit offer för attentat och stridigheter under det första halvåret 2009.

Situationen i norra Afghanistan, där den svenska insatsen är lokaliserad, skiljer sig fortfarande från den som råder i södra Afghanistan där läget präglas av en mer utbredd våldsanvändning. Skillnaden är också markant i relation till de områden i östra, västra och centrala Afghanistan där våldsdåd utförda av talibaner och andra regeringsfientliga grupper är mer omfattande. I norra Afghanistan har dock en geografisk utökning skett av det område som omfattas av en högre grad av våldsanvändning.

I de provinser i norra Afghanistan där Sverige har ledningsansvar för den regionala enheten för säkerhet och återuppbyggnad i Mazar-e Sharif liksom i övriga delar av norra Afghanistan är den långsiktiga trenden att säkerhetssituationen successivt försämrats och att motståndsgruppernas förmåga samt våldsanvändning förstärks. Motståndsgupper har uppvisat förmåga att genomföra eldöverfall och attacker med improviserade sprängladdningar. Den sammantagna förmågan hos dessa grupper bedöms dock som begränsad i förhållande till motsvarande grupper i de södra delarna av landet. Även i norra Afghanistan har emellertid aktiva talibangrupperingar etablerat sig.

FN:s säkerhetsråd har i enlighet med resolution 1890 (2009) som antogs i oktober låtit förlänga den internationella säkerhetsstyrkans (ISAF) mandat med ett år, t.o.m. den 13 oktober 2010. I tillägg till mandatet från säkerhetsrådet föreligger även en inbjudan av den afghanska regeringen, vilket utgör ytterligare en folkrättslig grund för insatsen.

ISAF har sedan hösten 2003 successivt utökat sin närvaro i Afghanistan. Sedan oktober 2006 verkar ISAF i hela landet. Styrkan uppgår för närvarande till omkring 64 500 personer från 42 länder, varav 14 inte är med i Nato. Det är avgörande för den politiska utvecklingen i Afghanistan att säkerheten förbättras och att den afghanska regeringen kan nå ut med sitt inflytande och utöva kontroll och god samhällsstyrning i landets alla provinser. Utskottet delar regeringens uppfattning att den internationella säkerhetsstyrkans närvaro i hela landet bidrar till en sådan utveckling.

En betydande del av den internationella säkerhetsstyrkans verksamhet utanför Kabul utgår från regionala enheter för säkerhet och återuppbyggnad, PRT (Provincial Reconstruction Team). I dag finns 26 regionala enheter under ledning av 14 länder, däribland Sverige. Dessa enheter ska bidra till säkerhet och stabilitet och därmed skapa förutsättningar för återuppbyggnad och afghanska regeringens myndighetsutövande i hela landet. Utgångspunkt för all verksamhet som bedrivs genom de regionala enhe-

terna är att den ska initieras av och genomföras tillsammans med lokalbefolkningen och företrädare för det afghanska samhället i enlighet med afghanska prioriteringar.

Utöver verksamheten genom de regionala enheterna utgörs ISAF främst av manöverenheter och resurser för utbildning av den afghanska armén. Uppbyggandet av de afghanska säkerhetsstyrkorna är en huvudkomponent i ISAF:s långsiktiga strategi där uppgifterna inom säkerhetssektorn på sikt ska kunna övertas av afghanska styrkor. I dag deltar afghanska säkerhetsstyrkor i 80 % av ISAF:s insatser. En viktig del av de internationella styrkornas stöd sker genom utbildnings- och samverkansgrupper (OMLT¹) som genom militär rådgivning bidrar till att stärka den afghanska arméns egna förmåga. ISAF är ett tydligt exempel på en fredsfrämjande insats som i sin verksamhet visar på det nära och ömsesidiga samspel som råder mellan åtgärder för utveckling och åtgärder för säkerhet. Utöver kontakter med afghanska säkerhetsaktörer krävs ett nära samarbete med civila afghanska och internationella aktörer i Afghanistan, såsom FN och EU. Därför rekommenderar insatsens operationsplan att de regionala enheterna har en civil-militär struktur.

Sverige har bidragit till den internationella säkerhetsstyrkan ISAF sedan den inrättades vid årsskiftet 2001/02. Sedan våren 2006 har Sverige ledningsansvar för en regional enhet för säkerhet och återuppbyggnad (PRT) i Mazar-e Sharif i norra Afghanistan. Enheten ansvarar för de fyra provinserna Balkh, Jowzjan, Sar-e Pol och Samangan. Det nuvarande svenska militära bidraget består av bl.a. chef, stab och förband och uppgår till ca 500 personer. Förbandet består bl.a. av rörliga militära observatörsgrupper, vakt-, eskort- sjukvårds- och logistikenheter samt bemanning av PRT:s underenheter i provinserna (Provincial Offices).

Det svenska bidraget till den internationella styrkan omfattar även personal i utbildnings- och samverkansgrupperna, OMLT, som genom militär rådgivning bidrar till att bygga upp och stödja den afghanska armén. Sverige har också viss stödpersonal i Förenade Arabemiraten samt personal vid de staber som leder styrkan. I dag bidrar även Finland med ca 100 personer till den svenskledda regionala enheten. Under 2009 har förstärkningar genomförts både på den militära och på den civila sidan. Bland annat har en manöverenhet och en transportflygenhet tillförts under en begränsad period. Det svenska bidraget kommer under 2010 även tillfälligt att tillföras bl.a. en transportflygenhet.

Utskottet konstaterar att regeringen söker riksdagens medgivande att ställa en väpnad styrka om högst 855 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan, ISAF, till utgången av december månad 2010. Styrkan förväntas under 2010 uppgå till ca 500 personer. Den föreslagna styrkan om högst 855 personer inkluderar en eventuell tillfällig evakuerings- och/eller förstärkningsinsats.

¹ The Operational Mentor and Liaison Team, OMLT.

Utskottet vill mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget understryka betydelsen av att den svenska insatsen i sin helhet har tillgång till kvalificerade sjukvårdsresurser. Utskottet vill även erinra om Försvarsmaktens tidigare besked att undersöka alternativa möjligheter att förbättra sjuktransportförmågan med helikopter.

Enligt 10 kap. 9 § regeringsformen får en svensk väpnad styrka sändas till ett annat land om riksdagen medger det, om det är medgivet i en lag som anger förutsättningarna för åtgärden eller om skyldigheten att vidta åtgärden följer av en internationell överenskommelse eller en förpliktelse som har godkänts av riksdagen.

Utskottet konstaterar att FN:s säkerhetsråd har auktoriserat den internationella säkerhetsstyrkan (ISAF) genom beslut i enlighet med FN-stadgans kapitel VII, vilket innebär att insatsen får använda alla nödvändiga medel för att fullgöra sina uppgifter, inklusive användning av våld som går utöver självförsvar.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det under försämrade säkerhetsförhållanden är viktigt att regeringen har möjlighet att snabbt och tillfälligt förstärka de militära insatser som Sverige genomför. En sådan förstärkning kan omfatta såväl tillförsel av personal och materiel som undsättnings- och evakueringsoperationer.

Riksdagen har tidigare (bet. 2007/08:UFöU4 Nationell strategi för svenskt deltagande i internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet) redovisat sin syn på utnyttjandet av den del av mandatet som tar sikte på en eventuell tillfällig evakuerings- och förstärkningsinsats. I nu aktuellt fall kan en större, permanent ökning av den svenska truppinsatsen utöver ca 500 personer inte ske utan ett nytt beslut av riksdagen.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2010 (utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap) föreslagit 2 537 312 000 kr till anslaget 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser. Regeringen beräknar att 1 480 000 000 kr behövs för föreslagen verksamhet inom ramen för ISAF under 2010. Regeringen bedömer att eventuella merkostnader för en eventuell tillfällig evakuerings- och/eller förstärkningsinsats ryms inom föreslagna medel inom anslaget 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser.

Att riksdagen ger regeringen bemyndigande att sända en svensk väpnad trupp på uppdrag i annat land är ett beslut som innebär ett betydande ansvar. Som tragiska erfarenheter har visat kan förluster i människoliv i samband med fredsfrämjande uppdrag och krishanteringsinsatser inte uteslutas.

Angreppet mot en svensk patrull den 11 november 2009 då fem svenska soldater skadades och en lokalanställd afghansk tolk dödades när deras fordon körde på en IED (Improvised Explosive Device) ca 40 kilometer väster om Mazar-e-Sharif där svensk-finska Camp Northern Lights ligger, visar att det svenska internationella engagemanget som sker på FN:s uppdrag och görs för fred och fattigdomsbekämpning i Afghanistan rymmer påtagliga risker. Utskottet beklagar djupt det skedda och menar att

ett angrepp av detta slag inte får föranleda att Sverige vänder ryggen åt Afghanistans hårt prövade befolkning och drar tillbaka sin säkerhetsskapande insats från landet. Utskottet anser att ett sådant agerande endast skulle gagna de krafter som vill verka för destabilisering inom Afghanistan och i dess närområde, fortsatt narkotikahandling samt ett återinförande av en religiöst totalitär, icke-demokratisk regim i landet. En sådan utveckling kan inte accepteras.

Utskottet konstaterar att hotbilden för den svenska personalen kommer att variera. Det åligger Försvarmakten att göra en hot- och riskbedömning för de insatser som utförs och vidta nödvändiga åtgärder med ledning av dessa bedömningar.

Utskottet noterar att den svenska militära rådgivande personalen som avses verka inom ramarna för OMLT ska följa de förband den utbildar. Detta förutses för svensk del huvudsakligen ske i det norra operationsområdet, men förbanden ska vid behov även kunna verka i andra regioner. Utskottet vill särskilt understryka betydelsen av relevanta och uppdaterade hot- och riskbedömningar för denna personalkategori.

Utskottet välkomnar att Sverige aktivt ska verka för att FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet, 1612 (2005) om barn i väpnade konflikter samt 1820 (2008) om sexuellt våld i väpnade konflikter utgör självklara beståndsdelar i det freds- och säkerhetsfrämjande arbetet inom ISAF. Utskottet välkomnar vidare att en genderrådgivare, i enlighet med den nationella handlingsplan för resolution 1325 som Sverige antog i juni 2006, har placerats vid den regionala enheten för säkerhet och återuppbyggnad i Mazar-e-Sharif.

Utskottet konstaterar att Nato i december 2007 antog en policy för att implementera FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet i sina operationer. Sverige, jämte övriga EAPR-länder, anslöt sig till beslutet. Under våren 2009 operationaliserades policyn genom att Natos militära myndigheter utarbetade konkreta riktlinjer för dess implementering i Natos strukturer. Dessa riktlinjer omfattar förslag om förstärkt utbildning och träning, ett beaktande av genderaspekter i samband med bemanning samt förslag om att stödja inrättandet av genderfunktioner knutna till Natos operationer.

Vid ISAF:s högkvarter kommer det fr.o.m. början av 2010 att finnas två genderrådgivare vilka har till uppgift att stödja ISAF:s ledning. För att ytterligare främja ett 1325-perspektiv i Natoleda operationer påtog sig Sverige tillsammans med Danmark, Finland, Nederländerna och Norge ansvaret för en studie om hur en implementering av resolution 1325 i PRT:s verksamhet bidrar till ökad effektivitet för ISAF:s insats. Studien, som presenterades i maj 2009, lyfter bl.a. fram att både kvinnor och män måste finnas representerade i ISAF:s organisation liksom i insatsens externa kontakter, att den högsta ledningen för insatsen bör ha ansvar för att implementera

resolution 1325 samt att olika expertfunktioner med inriktning på genderfrågor inrättas. Sverige kommer att fortsätta att aktivt bidra till att utveckla Natos 1325-politik.

Utskottet anser att de många komplexa utmaningar och problem som den afghanska regeringen och folket har att hantera ytterst måste lösas på politisk väg. Ett ökat civilt engagemang i landet är, anser utskottet, önskvärt. Utskottet konstaterar dock att den bristfälliga säkerhetssituationen i landet medför att internationella fredsfrämjande väpnade insatser alljämt är nödvändiga och, i viss utsträckning, behöver förstärkas.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att den humanitära situationen i Afghanistan är ansträngd som följd av ökade stridigheter och av naturkatastrofer. Ett stort antal människor är i fortsatt behov av internationellt stöd för att tillgodose sina grundläggande behov av skydd, mat, vatten och husrum. Det är svårt att fastställa det totala antalet behövande, men enligt FN är 7,4 miljoner afghaner i behov av livsmedelsstöd. I den grupp som är beroende av internationellt humanitärt stöd ingår både drabbade som är kvar i sina hemtrakter och 230 000 internflyktingar som tvingats fly sina hem på grund av stridigheter samt flyktingar som har tvingats tillbaka från Iran och Pakistan. Den senare gruppen uppgick under 2008 till totalt 278 000 flyktingar, men på grund av den försämrade säkerhetssituationen i Afghanistan har antalet återvändande hittills i år minskat till 43 000. Den allvarliga säkerhetssituationen begränsar därtill humanitära aktörers möjlighet att agera då det är förenat med stora svårigheter att nå fram till de behövande.

Det är av stor vikt att det civila engagemanget i Afghanistan tilltar, och utskottet välkomnar därför att den regionala enheten för säkerhet och återuppbyggnad (PRT), som står under svensk ledning, även omfattar en civil komponent för att lösa enhetens politiska och utvecklingspolitiska uppgifter och för att tillvarata möjligheten till synergier mellan säkerhetsskapande insatser och andra insatser. För att stärka enhetens samlade möjligheter har regeringen för avsikt att inrätta en ledande civil funktion för att bl.a. bistå med samordning och kontakter med bl.a. afghanska myndigheter i området. Arbetet med att stärka de civila inslagen i Sveriges insatser i Afghanistan kommer att fortsätta. För närvarande består den civila komponenten av en svensk politisk rådgivare och tre svenska och en lokalanställd utvecklingsrådgivare. Dessa utgör en del av ambassaden som är fullt ut integrerad i enhetens verksamhet. Tillsammans med den militära chefen utgör de civila rådgivarna den regionala enhetens ledningsgrupp.

Utskottet vill erinra om att FN främst verkar genom sin civila stödmission i Afghanistan, Unama, företrätt av generalsekreterarens särskilde representant i Afghanistan, den norske diplomaten Kai Eide. Unamas mandat förlängdes genom säkerhetsrådets resolution 1868 (2009) fram till mars 2010. Unamas verksamhet inkluderar såväl frågor relaterade till fred och

stabilitet dvs. säkerhetssektorreformer, mänskliga rättigheter, valövervakning och parlamentarisk verksamhet, som humanitära och utvecklingsrelaterade frågor.

FN spelar en viktig roll för att samordna det internationella samfundets insatser tillsammans med Afghanistans regering. Samordningen sker bl.a. genom den sammansatta styrelsen för samordning och övervakning (Joint Coordination and Monitoring Board, JCMB). Inom ramen för JCMB samlas företrädare för ett trettiotal länder och organisationer regelbundet för att samordna insatser och följa upp genomförandet av delmålen i Afghanistan Compact.

Utskottet vill i sammanhanget även erinra om att EU i juni 2007 inledde en civil insats i Afghanistan inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken. Insatsen har sin tyngdpunkt i reformeringen och återuppbyggnaden av den afghanska polisen. Genom inrättandet av EU:s polission i Afghanistan (EU Police Mission in Afghanistan, Eupol) har EU under de senaste åren stärkt sitt engagemang i Afghanistan. I maj 2008 beslutade EU att successivt stärka insatsen från 240 till 400 poliser och experter.

EU står berett att intensifiera sitt engagemang i Afghanistan, särskilt vad gäller polisväsendet och rättsstatssektorn i stort. I dagsläget är ca 270 av sammanlagt 400 Eupolbefattningar tillsatta och arbete pågår för att nå målet 400 befattningar. Verksamheten har utvecklats och breddats geografiskt till att i dagsläget omfatta 15 av 34 provinser. Det svåra säkerhetsläget gör det emellertid bitvis besvärligt för personalen att träffa och röra sig tillsammans med de afghanska poliser och tjänstemän som ska få stöd med rådgivning. En av Eupols uppgifter är att tillsammans med alla större givarländer, inklusive USA, och det afghanska inrikesministeriet i koordineringsgruppen för internationell polisverksamhet (International Police Coordination Board, IPC) verka för förbättrad samordning av det internationella stödet inom polissektorn.

Med vad som anförts anser utskottet att motion 2009/10:U3 (s, v, mp) yrkandena 1, 2 och 3 kan avstyrkas.

Utskottet välkomnar vidare den verksamhet som bedrivs inom ramarna för det svenska utvecklingssamarbetet med Afghanistan. Utskottet noterar att regeringen i juli 2009 antog en ny långsiktig strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Afghanistan. Strategin ska gälla för perioden fram till slutet av 2013 och innebär bl.a. att den långsiktiga ramen för Sveriges stöd till Afghanistan successivt ökas till ca 500 miljoner kronor per år. Utöver detta tillkommer det humanitära biståndet som under 2009 hittills uppgått till 115 miljoner kronor samt betydande biståndsresurser som kanaliseras via multilaterala organisationer, exempelvis FN.

Med utgångspunkt i Afghanistans problem syftar den strategi som regeringen antagit till att, i samverkan med andra svenska insatser och i nära samordning med den afghanska regeringen och med det övriga givarsamfundet, verka för förbättrade levnadsförhållanden för fattiga afghaner.

Insatserna fokuseras till tre huvudsektorer: 1) demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, 2) utbildning samt 3) privatsektorutveckling. Möjligheterna att genomföra särskilda insatser för kvinnor och flickor ska tillvaratas inom alla dessa områden. För att stärka förutsättningarna till synergier mellan de olika svenska insatser som genomförs eller kan komma att genomföras regionalt innehåller strategin en öronmärkning av omkring 25 % av det långsiktiga biståndet till insatser i norra Afghanistan. Som en del av de internationella ansträngningarna att bidra till uppbyggnaden av civila afghanska institutioner har Folke Bernadotteakademien fått i uppdrag att utreda och genomföra kapacitetsbyggande insatser.

För att genomföra sitt uppdrag i norra Afghanistan har Sida förstärkt sin civila närvaro vid den regionala enheten för säkerhet och återuppbyggnad. För att lösa Sveriges åtagande i norra Afghanistan finns en politisk rådgivare samt utvecklingsrådgivare i den regionala enheten. Syftet med rådgivarna är att stärka den svenska utvecklingsinsatsen i norr, samt att skapa synergier mellan säkerhets- och utvecklingsinsatser och samverka med afghanska myndigheter och internationella organisationer. Antalet utvecklingsrådgivare har under 2009 utökats och uppgår nu till fyra.

Det svenska humanitära biståndet till Afghanistan uppgår hittills i år till totalt ca 115 miljoner kronor. Av dessa går 25 miljoner kronor från det årliga kärnbidraget till UNHCR och 3,7 miljoner via CERF (Central Emergency Response Fund). Övriga ca 86 miljoner kronor fördelas på stöd till framför allt UNHCR, Norska flyktingrådet (NRC) och Unicef för deras stöd till internflyktingar, inrättandet av OCHA-kontoret för humanitär samordning samt 27 miljoner kronor till Internationella Rödakorskommitténs arbete i landet.

Utskottet vill i sammanhanget även erina om att EU:s ministerråd den 27 oktober 2009 antog en handlingsplan för att förstärka EU:s verksamhet i Afghanistan och Pakistan (Strengthening EU Action in Afghanistan and Pakistan). I denna handlingsplan framgår, vad gäller Afghanistan, att EU ska koncentrera sina insatser till att förstärka den afghanska statsmaktens förmåga att främja ett gott statsskick ("good governance"), med respekt för de mänskliga rättigheterna och med en väl fungerande statsförvaltning, i synnerhet på regional nivå. Därtill ska EU koncentrera sina insatser till att förstärka den afghanska statsmaktens förmåga till att iakttä rättsstatens principer, bl.a. genom att bistå i uppbyggandet av en civil poliskår (genom Eupol). Rådet understryker att det internationella samfundets bistånd måste ske i enlighet med en övergångsstrategi, vars målsättning är att den afghanska statsmakten ska överta det fulla ansvaret i landet, samtidigt som det internationella samfundet gradvis antar en mer understödande roll.

Med vad som anförts anser utskottet att motion 2009/10:U3 (*s, v, mp*) yrkande 4 kan avstyrkas.

För att kunna uppfylla sitt mandat samarbetar den internationella säkerhetsstyrkan, ISAF, med den afghanska regeringen och med övriga viktiga aktörer i Afghanistan. En sådan central samarbetspartner är FN:s civila

stödmission (Unama) som etablerades i mars 2002 för att samla och koordinera det internationella samfundets insatser i Afghanistan. En annan aktör är den militära koalitionen OEF (Operation Enduring Freedom).

Utskottet noterar, såsom har preciserats i tidigare betänkanden, att den internationella säkerhetsstyrkan ISAF och koalitionen OEF även fortsättningsvis ska vara två distinkt skilda insatser som verkar under separata FN-mandat och att OEF, till skillnad från den internationella säkerhetsstyrkan, också har till uppgift att aktivt bekämpa kvarvarande talibanstyrkor och al-Qaidagrupperingar.

Utskottet noterar vidare, beträffande uppgiftsfördelningen, att det är klart att ansvaret för operativ terrorismbekämpning även i fortsättningen ska ligga på koalitionen OEF och på den afghanska armén. Sådana uppgifter ska alltså inte lösas av den internationella säkerhetsstyrkan. ISAF ska i stället fortsatt ha som huvuduppgift att inom sitt operationsområde genomföra de stabiliserings- och säkerhetsinsatser som behövs för att den afghanska regeringen ska kunna upprätthålla säkerheten och därmed skapa förutsättningar för ett fungerande afghanskt samhälle grundat på rättsstatsprinciper och skyddet för de mänskliga rättigheterna.

Utskottet vill i sammanhanget understryka att OEF grundar sin närvaro på en inbjudan av den afghanska regeringen samt på de resolutioner som FN:s säkerhetsråd antog efter terrordåden i USA den 11 september 2001. Genom inbjudan från den afghanska regeringen har OEF således en folkrättslig grund för sin närvaro. Utskottet vill även framhålla att FN:s säkerhetsråd i resolution 1890 (2009) välkomnar fortsatt koordinering mellan ISAF och OEF, liksom det samarbete som har etablerats mellan ISAF och Europeiska unionens verksamhet i Afghanistan, i synnerhet dess polismission (Eupol).

Utskottet ser allvarligt på det stora antal civila dödsoffer som har krävts i samband med insatser utförda av de afghanska och internationella styrkorna. Dessa förluster är oacceptabla, och de riskerar, anser utskottet, att allvarligt urholka legitimiteten hos såväl den afghanska regeringens som den internationella säkerhetsstyrkans ansträngningar att uppnå ett långsiktigt fungerande och stabilt afghanskt samhälle. Utskottet anser att alla tillgängliga åtgärder måste vidtas för att undvika civila dödsoffer.

Vad gäller det motionsvis framförda kravet på att regeringen ska genomföra en översyn av den totala svenska insatsen i Afghanistan som ska slutföras under hösten 2011 och ligga till grund för kommande riksdagsbeslut hösten 2011 om eventuell förlängning eller tillbakadragande av den svenska militära insatsen i Afghanistan, vill utskottet erinra om att det svenska bidraget till ISAF, liksom de svenska utvecklingsinsatserna i Afghanistan, måste ses som komponenter i en större insats som genomförs gemensamt av det internationella samfundet, med deltagande av ett flertal länder, i enlighet med resolutioner som har antagits av FN:s säkerhetsråd. Analyser och utvärderingar av det internationella samfundets insatser i Afghanistan bör, anser utskottet, ske utifrån ett brett internationellt perspek-

tiv, och med ett internationellt deltagande. Utskottet noterar att FN den 31 mars 2009 arrangerade en konferens i Haag med deltagande av 72 länder med syfte att analysera utvecklingen i Afghanistan. Vid konferensen identifierades ett behov av stärkt och förbättrat samhällsstyre genom civila kapacitetsbyggande insatser, en gradvis överflyttning av ansvar till afghanska institutioner samt ökad betoning på mekanismer för ansvar och antikorrupcion.

Haagkonferensen visade även en internationell enighet om grunddragen i hanteringen av problemen i Afghanistan och regionen. Den tydliggjorde även det breda stödet för en ledande roll för FN och för det arbete som görs av FN:s stödmission i Afghanistan (Unama) och av generalsekreterarens särskilde representant, Kai Eide, i samordningen av det internationella samfundets insatser. Den översyn som den nya amerikanska administrationen har låtit göra under våren 2009 har bidragit till den ökande enigheten. Denna lägger en ökad tonvikt vid politiska och civila instrument, lyfter fram de regionala perspektiven samt omvärderar delvis målen och formerna för den militära stabiliseringsinsatsen. Därvid har flera åsiktsskillnader som tidigare fanns mellan USA och andra länder minskat betydligt. Till samstämmigheten har också bidragit överläggningarna inom den krets av särskilda sändebud för Afghanistan och Pakistan som formerades under våren 2009. Även Sverige har deltagit med ett sändebud i denna krets.

Utskottet vill även framhålla att motionärernas krav, varmed det svenska engagemanget i den internationella säkerhetsfrämjande insatsen till viss del görs avhängigt en tämligen snabbt genomförd översyn av den svenska insatsen, står i kontrast mot den av utskottet i flera betänkanden fastlagda ståndpunkten att Sveriges engagemang i den internationella fredsfrämjande insatsen, liksom i det internationella samfundets utvecklingssamarbete i Afghanistan, bör vara långsiktigt och mångsidigt. Utskottet anser mot denna bakgrund att motion 2009/10:U4 (s, mp) kan avstyrkas.

FN:s säkerhetsråd konstaterar i resolution 1890 att situationen i Afghanistan alltjämt utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet. Utskottet delar denna bedömning och anser att ett Afghanistan i sönderfall riskerar att få mycket allvarliga säkerhetspolitiska konsekvenser såväl regionalt som globalt. De humanitära konsekvenserna av ett politiskt sammanbrott riskerar likaledes att bli mycket omfattande. Det internationella samfundet har ett stort ansvar att inte lämna landet och dess hårt prövade befolkning åt sitt öde. Sveriges engagemang inom ramen för ISAF, liksom i bistånds- och utvecklingsarbetet, ska därför vara långsiktigt och mångsidigt.

Med vad som anförts anser utskottet att motion 2009/10:U5 (v) yrkandena 1 och 2 kan avstyrkas.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det internationella samfundet, inklusive Sverige, fortsatt bör stödja och bistå den afghanska regeringen i dess strävan efter ett säkert Afghanistan där demokrati och respekt för de

mänskliga rättigheterna kan upprätthållas. Det är av stor vikt, anser utskottet, att valen till parlamentet och till distriktsråd i början av 2010 kan genomföras som planerat.

Det är utskottets uppfattning att ett stabilt Afghanistan fritt från väpnade konflikter och allvarlig kriminalitet på lång sikt endast kan förverkligas av den afghanska regeringen och, i förlängningen, dess militära och polisiära resurser. Det är därför angeläget, anser utskottet, att ISAF också framgent, genom utbildningsinsatser och rådgivning, kan bidra till etablerandet av en fungerande, professionell och ansvarstagande afghansk försvarsmakt. Endast härigenom kan en successiv och säker avveckling av det internationella militära engagemanget i landet bli möjlig.

Kapacitetsuppbyggnad av Afghanistans säkerhetsstyrkor är av grundläggande vikt för att möjliggöra att ledningsansvaret för säkerhet överförs till afghanska myndigheter. En nyckelkomponent i de förbandsbidragande ländernas engagemang i ISAF är den militära rådgivande personalen som genom utbildnings- och samverkansgrupperna OMLT utbildar och stöder den afghanska armén. I samband med utbyggnaden av den afghanska armén ökar behovet av ytterligare resurser på detta område. Utskottet välkomnar därför att Sverige bygger ut sitt OMLT-bidrag. Denna verksamhet utgör ett viktigt strategiskt instrument för att bygga afghansk kapacitet, ägarskap och ansvarstagande avseende säkerheten i landet. I förlängningen bidrar därför OMLT till att skapa förutsättningar för en framtida neddragning av den internationella militära närvaron.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion *2009/10:U3 (s, v, mp) yrkande 3* kan avstyrkas.

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att riksdagen bifaller proposition 2009/10:38 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan och därmed, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett mandat för styrkan enligt beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd, bemyndigar regeringen att ställa en väpnad styrka om högst 855 personer till förfogande till utgången av december månad 2010, för deltagande inom ramen för den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF). Utskottet noterar att bidraget under 2010 beräknas uppgå till totalt ca 500 personer.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:U5 yrkande 1.

Ställningstagande

I propositionen föreslås att riksdagen medger att regeringen ställer en väpnad styrka om högst 855 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) till utgången av december månad 2010. Den svenska styrkan beräknas uppgå till ca 500 personer under 2010 till en kostnad av 1 480 miljoner kronor. Värt att notera är att den svenska militära insatsen hittills kostat över 3 500 miljoner kronor.

Regeringen skriver att ISAF är ett exempel på en fredsfrämjande insats. Huvuduppgiften för styrkan är att genom säkerhetshöjande insatser skapa förutsättningar för den politiska stabiliseringsprocessen och möjliggöra för humanitära säkerhetsinsatser. Men samtidigt finns det tydliga skrivningar om att de svenska styrkorna ska intensifiera samarbetet med USA. Det står bl.a. att Sverige och ISAF-styrkan omfattas av den politiska och militära plan för insatserna i Afghanistan som beslutades om vid Natos toppmöte i april detta år. Det står att ett samarbete med USA-koalitionen OEF innebär ett samarbete kring uppgiften att bekämpa al-Qaida och andra regeringsfientliga grupper i landet. Detta innebär att stödja insatser för att avvärja och demobilisera beväpnade grupper. I det arbetet tillåts styrkorna använda medel som går utöver traditionellt självförsvar för att genomföra säkerhetsrådets mandat.

Vänsterpartiet menar att skrivningar om fredsbevarande insatser klingar mycket illa med skrivningar om ökat samarbete med USA. USA använder sig av bombningar, beskjutningar och förföljning av civilpersoner för att jaga terrorister, något som knappast kan räknas som fredsbevarande insatser.

Regeringen visar i sin proposition att den saknar en analys av händelseutvecklingen i Afghanistan. Regeringen medger att talibanrörelsen stärkt sin ställning och att rörelsen har kunnat rekrytera, utbilda och utrusta fler aktivister. Men inget tillfredställande svar ges på hur detta varit möjligt. Inga förklaringar går att hitta till det Vänsterpartiet visar i denna motion, nämligen att USA och de allierades kontraproduktiva militärstrategi skapat en grogrund för talibanrörelsen att rekrytera aktivister ifrån. I stället framhäver regeringen behovet av fler utländska styrkor till Afghanistan.

Vänsterpartiet anser därför att riksdagen bör avslå förslagen i regeringens proposition 2009/10:38 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).

2. Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF), punkt 2 (v)

av Hans Linde (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:U5 yrkande 2 och avslår proposition 2009/10:38.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att Sverige ska medverka till militära FN-insatser bara när de rymmer övertygande förutsättningar att bidra till fred, säkerhet och återuppbyggnad. Vänsterpartiet anser att förutsättningarna för detta är synnerligen dåliga i Afghanistan. I dagens läge är ISAF-styrkan långt ifrån att fylla sin funktion och sitt ursprungliga FN-mandat, nämligen att bevara och främja fred. Det finns i dag ingen fredsprocess att bevara, och ISAF-insatsen kan inte beskrivas som en opartisk insats. Eftersom de humanitära insatserna är en bristvara och de militära insatserna förvärrar situationen kan lösningen inte vara en förlängning av de militära insatserna.

Regeringen fastslår i propositionen att Sverige kommer att bidra med militär personal till utbildnings- och samverkansgrupperna, OMLT. I samband med detta öppnar man också upp för att svenska trupper kommer att kunna verka i andra regioner utöver det norra operationsområdet. Det samma gäller den transportflygenhet som inrättas. Sannolikheten för att svenska trupper deltar i väpnade situationer ökar alltså i och med detta.

Det är många fler än Vänsterpartiet som höjer kritiska röster mot de militära insatserna i Afghanistan.

I Italien är 58 % emot italienska trupper i Afghanistan, i Tyskland är siffran 54 % och i Nederländerna motsätter sig 70 % av befolkningen nederländsk truppnärvaro i Afghanistan efter 2010. Till och med Storbritannien,

som är USA:s närmast allierade, har sagt att de militära insatserna i Afghanistan varit ett misslyckande samtidigt som 68 % av befolkningen vill få hem sina trupper omedelbart eller inom något år. Slutligen är även det svenska folket kritiskt till att svenska trupper befinner sig i Afghanistan. En nyligen genomförd opinionsmätning gjord av Synovate på uppdrag av Rapport visar att 37 % inte stöder den svenska militära närvaron i Afghanistan, vilket innebär att det nu är fler som motsätter sig insatsen än som är positiva till den. Afghanernas förtroende för utländska trupper har minskat markant de senaste åren. I dagsläget stöder endast 37 % ISAF, en minskning med 30 procentenheter sedan 2006. Samtidigt vill 44 % av afghanerna se att den utländska truppnärvaron minskar.

Det tycks som om den svenska regeringen blir alltmer ensam om att tro att det finns en ensidig militär lösning på den komplicerade konflikten i Afghanistan. Vänsterpartiet anser att hela den svenska insatsen i Afghanistan bör dras tillbaka och att en plan för ett sådant trupptillbakadragande ska upprättas med ett tydligt slutdatum.

3. Vissa aspekter avseende den internationella fredsfrämjande insatsens utformning, punkt 3 (s, v, mp)

av Urban Ahlin (s), Anders Karlsson (s), Carina Hägg (s), Åsa Lindestam (s), Hans Linde (v), Kerstin Engle (s), Peter Rådberg (mp) och Michael Hagberg (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:U3 yrkande 1 och avslår motion 2009/10:U3 yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Det råder obalans mellan militära och civila insatser. Även när den aviserade ökningen av det svenska biståndet genomförts fullt ut kommer obalansen vara fortsatt stor. Detta måste förändras. Vi står bakom den beslutade ökningen av svenskt bistånd till Afghanistan men vill gå vidare och öka det svenska utvecklingssamarbetet till en nivå som åtminstone motsvarar kostnaderna för den militära insatsen.

Obalansen mellan de militära och civila insatserna gäller inte bara Sverige utan i högsta grad hela det internationella engagemanget i Afghanistan. Omvärlden måste visa det afghanska folket att man tar återuppbyggnad och reformering på allvar. De löften om civilt stöd som avgivits måste också förverkligas.

4. En översyn av den svenska insatsen i Afghanistan, punkt 4 (s, mp)

av Urban Ahlin (s), Anders Karlsson (s), Carina Hägg (s), Åsa Lindestam (s), Kerstin Engle (s), Peter Rådberg (mp) och Michael Hagberg (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:U4.

Ställningstagande

Vi vill att Sveriges regering genomför en översyn av det samlade svenska engagemanget i Afghanistan. Översynen ska slutföras under hösten 2011 och ligga till grund för kommande riksdagsbeslut hösten 2011 om en eventuell förlängning eller ett tillbakadragande av Sveriges militära insats i Afghanistan.

Humanitärt bistånd och utvecklingssamarbete ska ingå i översynen. Vi vill se över volymen i förhållande till behoven i Afghanistan men också dess relation till de militära kostnaderna. Vi vill se över möjligheterna att öka Sveriges stöd till civil säkerhet, exempelvis genom ökad polisutbildning.

Översynen ska också omfatta de militära delarna av Sveriges engagemang. Den ska analysera situationen i Afghanistan för att se i vilken mån omvärldens, exempelvis Natos, nya strategier som började implementeras under 2009 fortsätter och i vilken mån de har medfört önskat resultat. Civila afghaners säkerhet måste öka för att Sverige ska kunna fortsätta delta i ISAF.

Sverige bör ha beredskap för två scenarion efter det att översynen genomförts:

1. Översynen visar att situationen i Afghanistan förändrats på ett sådant sätt att den svenska truppens insatser inte längre kan göra tillräcklig nytta. I detta fall kommer vi att påbörja ett ansvarsfullt tillbakadragande av den svenska truppnärvaron. Humanitärt bistånd och långsiktigt utvecklingssamarbete ska fortsätta på en långsiktig basis.
2. Översynen visar att situationen i Afghanistan förändrats på ett sådant sätt att den svenska truppens insatser kan anses uppnå sina mål och att de gör tillräcklig nytta för utvecklingen och återuppbyggnaden i Afghanistan i förhållande till kostnaderna och riskerna. I detta fall kommer den svenska militära insatsen att kvarstå i ytterligare några år. Humanitärt bistånd och långsiktigt utvecklingssamarbete ska också i detta fall fortsätta på en långsiktig basis.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:38 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF):

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 855 personer till förfogande för deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) till utgången av december månad 2010, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd.

Följdmotionerna

2009/10:U3 av Urban Ahlin m.fl. (s, v, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det internationella samfundet, inklusive Sverige, ska öka det civila engagemanget i Afghanistan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den militära strategin för ISAF måste inrikta på skydd av civila.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur Sverige ska verka för att det internationella samfundet utarbetar en strategi där det tydligt framgår att ett ansvarsfullt tillbakadragande ska inledas så snart förutsättningar för detta finns.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen för riksdagen ska presentera en långsiktig och bred strategi för det svenska engagemanget i Afghanistan med en framtida ökad civil närvaro och minskad militär närvaro.

2009/10:U4 av Urban Ahlin och Peter Rådberg (s, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska genomföra en översyn av den totala svenska insatsen i Afghanistan som ska slutföras under hösten 2011 och ligga till grund för kommande riksdagsbeslut hösten 2011 om en eventuell förlängning eller ett tillbakadragande av den svenska militära insatsen i Afghanistan.

2009/10:U5 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2009/10:38 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hela den svenska insatsen i Afghanistan bör dras tillbaka och att en plan för ett sådant trupptillbakadragande bör upprättas.